

Mülki müdafiənin xəbərdarlıq siqnalları üzrə davranış qaydalarını hamı bilməlidir!!!

Mülki müdafiənin əsas vəzifələrindən biri gözlənilən, yaxud baş verən fəvqəladə hadisə barədə əhalini vaxtında xəbərdar etməkdir. Əvvəlcədən vaxtında xəbərdarlıq isə hadisə yerində ziyan və itkilərin həcmi minimuma endirir.

Xəbərdarlıq siqnalları barədə tam təsəvvür yaradılmalıdır. Hamı bilməlidir ki, xəbərdarlıq siqnalları fəvqəladə hallar zamanı verilir və bu siqnallar biri digərindən fərqləndiyindən bunu əhalinin bilməsi vacibdir.

Fəlakət haqqında xəbər verməyin qaydası onun miqyası və yayılma sürəti nəzərə alınmaqla müəyyən edilir. Lakin bütün hallarda təhlükə haqqında xəbərdarlığın əsas vasitələri radio və televiziya şəbəkəsidir. İnsanların diqqətini tez cəlb etmək, həmçinin onları dərhal radio və televizorların ətrafına toplamaq üçün fəvqəladə hallarda elektrik sirenlərindən, nəqliyyat vasitələrinin fit səslərindən istifadə edilir. Belə siqnal **“Hamının diqqətinə”** siqnalı adlanır.

Həyəcan siqnalını eşidən kimi hamı dərhal radio və televizoru qoşaraq dövlət hakimiyyəti orqanlarının fəlakət barədə

verdiyi xəbər və məlumatları diqqətlə dinləməlidir. Təhlükə haqqında xəbərle birlikdə əhalinin davranış qaydaları barədə qısa və aydın məsləhətlər, göstərişlər də verilir. Öncə qeyd edək ki, bir sıra təbii fəlakətlər barədə qabaqcadan xəbər vermək mümkündür. Məsələn, yaz daşqınlarının ehtimalı bir ay qabaqcadan məlum olur və bu barədə müvafiq tədbirlər görülür. Yaxud sel təhlükəsi barədə 10-20 dəqiqə, bəzən 1-2 saat əvvəl xəbər çatdırmaq olar.

Belə bir vacib cəhəti də qeyd edək ki, müharibə zamanı adamlar hər cür ekstremal hallara qarşı ayıq olur, mülki müdafiə siqnalları və məlumatları üzrə çevik hərəkət edir, verilən göstərişləri yerinə yetirməyə müəyyən dərəcədə hazır olurlar. Təbii ki, təbii fəlakətlər zamanı da əhalinin belə çevik və dəqiq hərəkət etməsi heç də az əhəmiyyətli deyil. Bir sıra hallarda, məsələn, güclü qəzalar zamanı itirilən hər dəqiqə fəlakətin miqyasını genişləndirə bilər. Buna görə də mülki müdafiə orqanları ehtimal olunan belə qəzalara qarşı əhali arasında əvvəlcədən izahat işləri aparmalı, təhlükəli ərazilərdə işləyənləri və yaşayanları buna hazırlamalıdır. Həmin ərazinin hər bir sakini bilməlidir ki, həyəcan siqnalı verildikdə necə hərəkət etməlidir.

“Hamının diqqətinə” siqnalından sonra baş vermiş fəvqəladə hadisənin növündən asılı olaraq mülki müdafiənin aşağıdakı siqnalları verilir:

Hava həyəcanı	Hava həyəcanı qurtardı	Radiasiya təhlükəsi	Kimya həyəcanı
----------------------	-------------------------------	----------------------------	-----------------------

“Hava həyəcanı” siqnalı

Bütün əhalinin bu siqnalları bilməsi və onun tələblərinə əməl etməsi ikinin, tələfatın minimuma enməsi deməkdir!!!

“Hava həyəcanı” siqnalı düşmənin hava basqını ehtimal olunduqda verilir. Öncə elektrik sirenləri bunu “Hamının diqqətinə” çatdırır. Sonra “Hava həyəcanı” siqnalı verilir.

Bu zaman evlərdə olanlar yubanmadan pəncərələri örtməli, qızdırıcı cihazları, işıq keçirməli və əvvəlcədən tədarük etdikləri ərzağı, suyu, mühafizə və tibbi yardım vasitələrini

götürüb ən yaxındakı sığınacağa getməlidirlər. Həmçinin istehsalat sahələrində işləyənlər bütün aqreqləri dayandırmalı, cərəyanı kəsməli və əvvəlcədən müəyyən edilmiş qaydada onlar üçün nəzərdə tutulmuş sığınacağa getməlidir. “Hava həyəcanı” zamanı bütün təhsil müəssisələrində məşğələlər dayandırılır, hamı mühafizə qurğularına gedir.

Əgər belə sığınacaq yerləri yoxdursa, daldalanmaq üçün yeraltı keçidlərdən, tunellərdən və s. istifadə etmək mümkündür. Bütün hallarda yalnız **“Hava həyəcanı qurtardı”** siqnalı verildikdən sonra daldalanacaqları tərk etmək olar.

“Düşmənin zərbə endirdiyi və zədələnmə ocağı yaranan yerlərdə “Hava həyəcanı qurtardı” siqnalı verilmir.

Belə hallarda sığınacaqlarda qorunanlara vəziyyətlə əlaqədar məlumat və davranış qaydaları barədə tövsiyələr verilir. Əks təqdirdə adamlar radioaktiv, kimyəvi və ya bakterioloji zəhərlənməyə məruz qalarlar.

“Kimya həyəcanı” siqnalı

“Kimya həyəcanı” siqnalı kimyəvi və bakterioloji zəhərlənmə təhlükəsi olduqda,

“Radiasiya təhlükəsi” signalı

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI FÖVQƏLADƏ HALLAR NAZİRLİYİ MÜLKİ MÜDAFİƏ İŞİNİN TƏŞKİLİ ŞÖBƏSİ

NAXÇIVAN 2018

yaxud belə zəhərlənmələr bilavasitə aşkar edildikdə verilir. Bu, yerlərdə səs və işıq siqnalları vasitəsilə təkrar olunur. Ardınca aşkar olunmuş zəhərləyici maddənin və ya yoluxucu xəstəlik törədicisinin növü müəyyənləşdirilməklə adamların davranış qaydaları haqqında məsləhət verilir.

Kimyəvi zəhərlənmə yerlərindən insanlar mümkün qədər tez çıxarılmalıdır. Onların hansı istiqamətdə getmələrini mülki müdafiə və ya polis orqanları göstərir. Onlar olmadıqda isə adamlar zəhərlənmə zonasından küləyin səmtinə perpendikulyar istiqamətdə çıxmalıdırlar. Bundan sonra adamlar sanitariya təmizlənməsindən keçməlidirlər. Bakterioloji yoluxma ocağından əhalinin özbaşına çıxmasına yol verilmir.

“Kimya həyəcanı” signalı verilən zaman müəyyən davranış qaydalarına əməl etmək lazımdır!

Sirenlərdən, “Kimya həyəcanı” signalı təkrarlandıqca buna diqqətlə qulaq asmaq lazımdır.

Dərhal əleyhqazı, mühafizə paltarlarını geyinib sığınacağa getmək lazımdır.

Zəhərləyici maddənin və ya yoluxucu xəstəlik törədicisinin növü nəzərə alınmaqla düzgün davranış qaydaları yerinə yetirmək və zədələnmişlərə ilk yardım göstərmək lazımdır.

“Radiasiya təhlükəsi” signalı radioaktiv zəhərlənmə aşkar olduqda və ya belə zəhərlənmə ən gec 1 saat ərzində gözlənildikdə verilir. “Hamının diqqətinə!” signalı, sonra isə “Radiasiya təhlükəsi” signalı verilir. Bu zaman bütün rabitə və xəbərdarlıq vasitələrindən istifadə edilir, yerlərdə isə bu, səs və işıq siqnalları ilə təkrar edilir. Sonra belə elan verilir: **“Diqqət! Vətəndaşlar! Radiasiya təhlükəsi! Radiasiya təhlükəsi!”**

Bunun ardınca görülməli mühafizə tədbirləri barədə, habelə əhalinin davranış qaydaları haqqında tövsiyələr və göstərişlər əhaliyə çatdırılır. Bu gün muxtar respublikamız üçün əsas radioaktiv zəhərlənmə mənbəyi Ermənistan ərazisindəki Metsamor Atom Elektrik Stansiyasıdır. Əgər stansiyada hər hansı qəza baş verərsə muxtar respublikanın ərazisi 4-5 saat müddətində radioaktiv zəhərlənmə təhlükəsinə məruz qalar.

